

ҰЛТ ЗИЯЛЫЛАРЫНЫҢ ҰЯСЫ

«САРА СӨЗДІҢ САРДАРЛАРЫ»

Ғылым жолы ой-шұңқыры мен белең-белестері көп әрі қиын жол. Ғылымда оның осындай оңайлықпен алдырмайтын қиыншылықтарына төтеп берген адам ғана өз еңбегінің жемісін көреді. Осындай жандардың алдыңғы қатарына ұстаз, журналист-ғалым, әдебиеттанушы Темірбек Қожакеевті жатқызар едік.

Темірбек Қожакеевтің «Жыл құстары» (1991), «Көк сенгірлер» (1992) еңбектерінің жалғасы «Сара сөздің сардарлары» (1995) атты еңбегінде 1920–1930 жылдарда республикамыздағы қоғамдық-әлеуметтік пікірлердің ұйытқысы болған, көптеген газет-журналдарда қызмет істеген, кейін қуғын-сүргінге ұшырап, «халық жауы» атанған азаматтарымыздың журналистік жолы, қалдырған рухани мұрасы қарастырылады. Зерттеу еңбектегі Ғазымбек Бірімжанов, Қалдыбай Абдуллин, Әбдірахман Байділдин, Біләл Сүлеев, Серікқали Жақыпов, Жәкен Сәрсенбин, Ибат Игеновтер – бүгінгі жастарға жазған туындылары түгіл, есімдері де беймәлім азаматтар. Осы жағынан келгенде, профессор Т. Қожакеевті қазақ баспасөзінің тарихын, оның көрнекті өкілдерінің журналистік қызметін, кейінгіге қалдырған мұрасын зерттеп білуде ерен еңбек сіңіргенін ерекше атап өткеніміз жөн.

Ғылыми зерттеу еңбегінде профессор Т. Қожакеев әр тұлғаның белгісіз қырларын тың деректер арқылы көрсетеді. Айталық, Міржақыппен бірге Алаш партиясында болған Ғазымбек Бірімжановтың Кеңес өкіметі мен Германия арасында жастар алмасып, жаңа заманға лайық, жаңа қоғам құру ісін жүргізе алатын тың тұрпатты кадр даярлау келісімі бойынша Германияда оқып, 1928 жылы агроном-ғалым атағын алып оралғанын біріміз білсек, біріміз біле бермейміз. Ғалым Ғазымбек Бірімжановты «Ақ жол» газетінде жарияланған материалдары негізінде үлкен ағартушы ретінде тани келіп, 1921 жылы осы газетте жарық көрген «Шетке оқушылар жіберу, оқуға жұмылу керек» (10 мамыр) мақаласын тілге тиек етеді. Публицистің бір ғасыр бұрын айтып кетсе де, бүгінгі күнмен үндес келетін мына ой-пікірімен әбден құптауға болады: «...Жаңа заман тұсында қазақ

халқының бір орында тұралап тұра беруге хақысы жоқ. Енді қазақты тарихи халық қылу керек. Қазақтың ілгері басып келе жатқандығын жұртқа көрсету керек. Сондықтан шет елдерден оқу үйрену – заман талабы. Біздің қазақтың баласы барса, Лондон, Париж, Берлиннің көшесі ойылып кетпейді. Қайта саясат жағынан жер жүзі жиһангерлерінің алдында Кеңес үкіметіне зор мақтаныш, үлкен абырой болады» [1].

Ғазымбектің бұл арманы 1993 жылы 5 қарашада Н. Назарбаев қаулысымен «Болашақ» дарынды жастарға жинақтаған тәжірибелерін мемлекет игілігіне пайдалану үшін шетелде сапалы білім алуға көмектесу идеясымен жүзеге асырылды. Өйткені тәуелсіз мемлекет ретінде 1994 жылы бір топ қазақтандық студенттер тұңғыш рет шетелдік жоғары оқу орындарына жіберілді.

Көзі ашық, көкірегі ояу Ғазымбектің оқыған адамдар туралы ойын ортаға сала кетеді: «Оқыған кісі ол баяғы заманда өткен римдіктер, гректер сияқты халықтардың тарихын білген кісі, көргені көп, сол өткен заманның тарихын өз көзімен көріп келе жатқан кісі сияқты. Надан адамнан оқыған кісінің өмірін тіршілікте өткізген уақыт, жас мөлшеріне қарай емес, оның өмірінің мағынасына қарай, істеп кеткен ісіне қарай шамалау керек» [1, 12 б]. Шынында да, зиялы қауым – қоғамның қозғаушы күші. Онсыз ешқандай ұлт алға қарай дамыған емес. Сонау ескі замандардан бастап, көшпелі кеңістіктерден күні бүгінгіге дейін қоғамның алға жылжып, дамуына игі себеп болған, итермелеуші күші болған осы – ұлт тізгінін ұстаушылардың, зиялылардың ой-қуатының, қажырлы іс-әрекеттері. Басқаны былай қойғанда, кешегі біртұтас Алаш идеясы кезеңіндегі биікке көтерілген зиялылар рухы одан кейін қаншама тезге түссе де, өзінің ерікті ой-қуатын әлі күнге дейін төмен түсірген емес.

Т. Қожакеевтің «Сара сөздің сардарлары» кітабында Омбының мұғалімдер семинариясында Сәкенмен бірге оқыған, Ә. Бөкейхановтың адьютанты болған Әбдірахман Байділдин туралы да маңызды

ты емес, қарым-қатынастар жиынтығын көрсетеді. Журналист мақаласында оқырман үшін өте маңызды, кезек күттірмейтін мәселенің көтерілуі, жарияланымдарының сапасы мен кәсіби қадір-қасиетін арттырады. Журналист көрсетіп берген мәселелердің шешімі оқырман санасында ұзақ сақталады», – деген пікірін ескергеніміз жөн сияқты [1]. Өйткені журналистердің жазған еңбектері, ең бастысы одан шыққан қорытындылары көптеген бұқара халықтың мүддесіне тиісті болып табылады.

Белгілі журналист, білікті педагог-ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор Намазалы Омашев есімі қазақ радиосы мен теледидарының тарихы мен теориясы туралы ауқымды да терең ғылыми зерттеулерімен, журналист кадрын даярлаудағы орасан зор еңбегімен жақсы таныс. Н. Омашев – 13 монографияның, 3 оқулықтың, 9 ғылыми-публицистикалық еңбектер мен очерктер жинағының, 9 оқу құралдарының және 300-ден астам ғылыми, публицистикалық мақалалардың авторы. Н. Омашевтың ғылыми еңбектері қазақстандық ғылыми ортада ғана емес, сонымен қатар алыс-жақын шетелдерде де үлкен резонанс тудырған. Ол Лас-Вегаста (*АҚШ, 1998*), Париж (*Франция, 1999*), Монреал (*Канада, 2000*), Ресей (*Мәскеу, 1980-1992*) және т.б. халықаралық конференцияларда жоғары кәсіби бағаға ие болды.

Н. Омашев – танымал публицист, оның мақалалары республикалық газет-журналдарда жарық көріп тұрады, радио және телебағдарламаларға жиі қатысады. Публицистің қаламынан туған жолсапар және портреттік очерктері мен түрлі эсселері, ғылыми-танымдық мақалалары мен деректі фельетондары оның шығармашылық дарыны мен публицистік шеберлігін айғақтайтын «Ақпарат әлемі» атты таңдамалы шығармаларының екі томдығына топтастырылған (2006). Публицист очерктері сезімге әсер ететін суреттер мен нәзік лиризмге толы. Ал фельетондары оның сықақшылдық қырын танытады: оқырмандардың есінде ирониялық тапқыр тіркестерімен, сәтті қолданылған юморлық эпизодтарымен, күлкілі диалогтарымен қалады. Теоретик ғалым «Айтылмай келген ақиқат» мақаласында радиоландыру ісінің бір көрінісі грамофон мен пластинкаларды таратуда әдебиетші, ғалым, ақын, публицист Ахмет Байтұрсыновтың қосқан үлесі жайында сөз қозғаса, «Қазақстандағы тұңғыш агенттік» ғылыми еңбегінде: «РОСТА-ның Орынбор бөлімшесі 1920 жылдан

бастап жұмыс істегендігіне Орталық партия архивінен алынған дерек пен Д. Ахметов айтқан мерзім дәлме-дәл келеді», – деп нақты ғылыми байлам жасайды. Мақаладан радионың алғашқы пайда болуы, радиотелеграф ретінде қызмет көрсетуі бір ауыз сөзбен жеткізе салуға келмейтін күрделі мәселе екендігін, ол уақыт өткен сайын өзіндік ерекшеліктермен игерілетіндігін терең ұғынамыз.

XXI ғасыр – «ақпарат ғасыры» аталып жүр. Әрбір қоғамда ақпараттың алатын орны ұшан-теңіз. Әрбір кениетті бүгінгі қоғамда минут сайын, тіпті секунд сайын жаңа ақпараттар пайда болып, көзді ашып-жұмғанша шапшаң жылдамдықпен таралып жатады. Ақпарат тасқынының өтінде тұрған біздің қоғам өзіне қажетті жаңалықты талдап, талғаммен пайдалануы да ерекше маңызды. Профессор Намазалы Омашев жаһандану кезеңіндегі ақпарат қауіпсіздігі хақында жазған «Бізді басқа тақырып алаңдатады», «Ұлтты ұтылысқа не апарады?», «Бізде өзі отырған бұтақты кесетіндер бар», «Ақпараттың еркін ағымы» елдіктің сөзін сөйлесе», «Ақпараттық қоғам» деген не?» мақалаларында кез келген басылымның ұстанған бағыт-бағдары, өзіндік ерекшелігіне қарай өз аудиториясы болатынын, алайда жалған сенсация қуып, арзан ақпаратқа, тапсырыстағы дүниелерге, мазмұны мәнсіз мақалаларға жол бермеу керектігін, алған ақпаратты бүге-шігесіне дейін анықтап, нақты түсіндіру қажеттігін айтады. Қазір дүние жүзінде бұқаралық ақпарат құралдарына қатысты «ақпараттың еркін ағымы» («*Свободный поток информации*») деген теория дәуірлеп тұр. Ол қағиданың мәні мынаған саяды: «Жер бетінде тік басып тірі жүрген пенденің қай-қайсы да әлемдік ақпараттан хабардар болуға тиіс. Ол – жарық дүниенің иесі. Сондықтан адам үшін таратылған ақпаратта шекара болмауы керек. Ол шекара дегенді білмейді», – дейді [2]. Журналистер ел ішінде және әлемде болып жатқан жағымды-жағымсыз оқиғаларды баяндап, халықты құлағдар етіп отырады. Жақсыдан үйренуге, жаманнан жиреніп, бойды аулақ ұстауға ой салады. Жаһандану дәуірінде интернет-журналистика ақпарат алмасудың күшті құралына айналды. Жетістігімен қоса, қиыншылық жағы да жетіп-артылады. Интернет-журналистиканың пайдалы да зиянды тұстарын тиімді қолданған абзал.

Журналистика мамандығы үнемі ізденісте болуды, жаңарып, жасарып отыруды қажет етеді. Журна-

журналистика дегеніміз – баспасөздерде жылт еткен жаңа-
ақпараттарды жазумен шектелмейді. Өткен ғасырларда
журналистика тек қана газет, радио, толық кемелденбеген
ақпараттар арқылы ғана өз қажетін қанағаттанды-
ра алды. Профессор Намазалы Омашев кезінде
журналистикасындағы өзгешелікті: «Компью-
терлер үшін әлемге ашылған терезе секілді. Сон-
дықтан көп ақпаратты өз жадыларында сақтай бермей-
ді. Журналистері қағазды ұмытқан сыңайлы.
Радио, газет жұмысы бастан аяқ компь-
ютермен жандану дәуірінде, ғарыштап дамыған өрке-
мді, ғаламтор желісімен, космостық тың жүйелер
арқылы таратылатын, көрсетілетін ақпараттар, озық
технологиялар арқылы барлық адамдар үшін қызмет
есте бастағандығының бір көрінісі еді. Қазір отандық
журналистикада да интернет саласы қарыштап, да-
мып, өтпелі кезеңді бастан кешіріп отыр. Бұның тек
өзіміздегі демократиялық жаңарулар мен нарықтық
экономика үрдістері ғана емес, бұқаралық ақпарат
құралдарындағы ауқымды өзгерістерге де байла-
нысты туындап жатқан дәуір сабақтастығы екендігі
сөзсіз. Ең маңыздысы – халықаралық деңгейдегі
отандық журналистика да жаңа кезеңге кө-
терілуде. Оның бірнеше себептері бар. Біріншіден, жур-
налистиканың қызметіне кең мүмкіндіктер ашатын
жаңа ақпараттық технологиялар өсіп келеді. БАҚ
заман ағымына ілесіп, шапшаңдығымен, жеделділі-
гімен жаңашыл сипат алып отыр. Екіншіден, ақпарат
алу, тарату ауқымы кеңейуде, спутниктік технология
әлемнің кез келген түкпірінен жедел хабар алуға мүм-
кіндік беруде. Үшіншіден, әрі ең бастысы, ауқымды
ақпараттардың қалыптасуымен, жаңа ақпарат тех-
нологиялардың дамуымен қатар, аз ғана қауымның
мүддесін қамдаған шағын ақпарат құрылымдар пай-
далану болуда. Яғни, халықтың белгілі бір топтарына
хабар тарататын бұқаралық коммуникациялар кең
аралық алып келеді. Заман ағысы, уақыт үрдісі енгізіп
жеткен жаңалықтар ендігі сәтте қазақ журналистері-
мізге дағдылы жайбасар қалыптан айырылып, жаңаша
жасауды, қайсыбір тосын жайды дәл тауып, лайықты
түсіндірме жасауды, тіпті алда болар беймәлім өзгерістер-
ге дайын отыруды талап етуде.

Қазіргі қоғамда қай саланы алсақ та нарықтық
қатынас орнату барысында жаңаша үрдіс байқалуда.
Сол секілді БАҚ жүйесінде де жиі жеке меншіктік
мен басекелестік белең алуда. Рас, бәсекелестік ту-

май, даму болмайды. Бүгінгі қазақ басылымдары,
телеарналары мен радио тораптары жаңа заманға
бейімделе отырып, қоғамдағы өзіндік маңызын арт-
тырып, беделін өсіру, сондай-ақ қомақты табыс көзі-
не айналу қызмет етеді. Әсіресе, жанжал тудыратын
оқиғалар іздеп, демократиялы қоғамға бейімделетін,
ықпалын арттыру үшін ақпаратты беру жеделділігі
мен күн тәртібіндегі нағыз өзекті мәселені көтере
білу тұрғысында еліміздегі қазақ және орыс тілінде-
гі БАҚ қызметкерлері дамыған шетелдерден үлгі ала
отырып, қызу ізденіп келеді. Осылайша бүгінгі қазақ
баспасөзі ескі сарынын өзгертіп, жаңа бағыт ұстану-
ға көшкен. Тіпті журналистикадағы кейбір жанрлар
тиімділігінен айырылып, жаңаша стиль мен жаңаша
тақырыптарға сай жазу әдісі қалыптасты.

БАҚ арқылы қоғамның көзқарасы, оқиғаны түсі-
нуі үнемі өзгеріп отырады. Журналистке қойылатын
моральдық талаптың қиындығы жоқ. Қиыны сол
– талапты дұрыс пайдалана білу. Осыдан келіп, кез
келген оқиға, деректі шынайы беру журналистің кә-
сіби шеберлігіне байланысты. Профессор Намазалы
Омашев журналистік шеберлікке қатысты: «Көпші-
лік журналистерімізде сол болған, айтылған мәсе-
ленің әлеуметтік мәніне терең үңілу, түп-тамырына
зерделей бойлап бару, соған жарқырата әрі нақпа-
нақ бұтарлай талдау жасау жетіспей жатады. Олай
жазу екінің бірінің қолынан келе бермейді. Себебі,
біріншіден, ол сол проблеманы өте жақсы білуі ке-
рек, екіншіден, журналистік көрегендік қажет, үшін-
шіден, сөздік қоры мол болып, сол сөздерді ойнату
шеберлігімен астасып жатуы тиіс», – [3, 28 б.] деген
ой оралымы мәселені терең зерттеп әрі қызықты жа-
зылған публицистикалық еңбек қана журналистің
абыройын көтеретіндігін меңзеп тұр.

Журналистикада ақпарат тұтыным мәні тұрғы-
сында емес, қоғамдық игілік ретінде түсіндіріледі.
Бұл дегеніміз – журналистке берілетін ақпарат үшін
жауапкершілік жүктеледі деген сөз. Яғни, әлеуметтік
жауапкершілік журналистен кез келген жағдайда өзі-
нің құқықтық санасына сай әрекет етуін талап етеді.
Сондықтан да публицистке қойылатын негізгі талап-
тар: біріншіден, қажымай-талмай еңбек етуге дағды-
ланып, қандай да мәселеге болсын немқұрайды қара-
мау. Екіншіден, мәселенің қоғамдық-саяси, экономи-
калық, моральдық және тәжірибелік маңызын баға-
лай отырып, нағыз шығармашылық қабілетін таныта
білу керек. Үшіншіден, дерек, материалдарды көптің

ізденісі мен сұранысына сәйкестендіріп, қызықты әрі тиімді тәсілмен тартымды жаза білу.

Профессор Н. Омашев «Жол үстінде – журналист» еңбегінде: «Америка журналистері заң қызметкерлерінен артық оқып, үйренеді. Сондықтан болған оқиғаның құбылыстың астарын бірден ұғына қояды. Сол оқиға, құбылыс Америка мүддесіне қайшы келетін болса, оны жеріне жеткізе дәлелдеп, оған қатысты, кінәлі адамды халық, жұрт алдында аяусыз әшкерелейді. Халықтық мүддеге тиесілі заңдарға титтей қылау түсірген адамды қия бастырмай алқымға алып, заң алдында жауап бергізеді», – деген журналистің құқықтық сауаттылығына қатысты келелі мәселені алға тартады. Заңды сауатты меңгерген журналист қоғам нені қалайтынын немесе қолдайтынын, неге қарсылық білдіретінін құқықтық сипатта жақсы біледі. Тура мағлұмат пен пайым журналистің алдағы ісіндегі ар-ұждан бағыт-бағдарын анықтап беретіндігімен пайдалы. Ал ар-ұждан бағыт-бағдарын анықтау журналист үшін әдеп пен мәдениеттің бір нысаны болмақ. Журналистиканың бір ерекшелігі – өзге мамандықтан гөрі, қоғам алдындағы жауапкершілігінің басымдау түсіп жататындығында. Ол көбінесе журналистік әдеп, құқықтық сауаттылық арқылы көрініс табады. Өмірдің объективтік шындығын көпке жеткізуші, сол арқылы қоғамдық пікірді қалыптастырушы, төртінші билік иелерінің ешқашан да өтірік айтуға, жалған ақпарат таратуға қақысы жоқ.

Теоретик ғалым Н. Омашев батыс журналистикасында: «Ең бірінші айтарым – олардың әдебиетке деген көзқарастарын аңғартатын арнайы профессионалды ақпарат құралдары жоқ», – дей келіп, ұлттық журналистикамыздағы мына бір озық тұсқа назар аударады: «Бізде әдебиет саласы бойынша «Қазақ әдебиеті» газеті шығады. Бұл – үлкен жетістігіміз. Өйткені журналистиканың араласпайтын саласы жоқ. Сол тұрғыдан «Қазақ әдебиеті» газеті – қазақ халқының рухани байлығы. Мысалы, шопаны бар, шоферы бар, диханы бар, қоғам қайраткері бар – бәрі бірдей әдебиетті жақсы біле бермейді ғой. Бұл газетті оқи отырып, қазақ әдебиетінің, мәдениетінің, өнерінің, ұлттық журналистиканың, қазақ тілінің түрлі жетістіктері мен проблемаларын біліп, дәстүр-салтын, тарихын таразылап отырады. Оқырманның рухани байлығын мейлінше байыта түсетін, тіпті үзбей бірнеше жыл оқыған адамға осы сала-

ның институтын бітіргендей нәр берер басылымның халқына бергені де, берері де мол» [3, 37 б.] Яғни, «Қазақ әдебиеті» газеті елдің тек әдеби өмірін, әдебиет саласындағы жаңалықтар мен ақын-жазушылар шығармаларын жариялайтын салалық басылым деңгейіне көтерілді.

Журналистиканың функциясын, жауапкершілігін, жанрларын, тілі мен стилін, олардың ерекшеліктерін терең білмей, журналист бола алмайды. Журналистің университеттік білімі болғаны дұрыс, жауапкершілігі өте зор маман. Профессор Намазажолы Омашевтың мына бір ойы дәл қазіргі уақытта өте маңызды: «Менің ойымша, нәрсіздеу, әлсіздеу оқытылады-ау деген кейбір пәндерді қысқартып, оқытылады-ау деген орнына болашақ маман-ықшамдау қажет. Оның орнына болашақ мамандарға өз бетімен шығармашылықпен айналысатын күндер берілсе, жазу шеберліктерін шыңдауға жол ашылар еді. Әрі аудиториялық сабақтардың саны азайып, сапасы молая түспек...» [3, 33 б.]. Журналистикада сапалы білім беру хақында жазылған «Журналистика – алдымен сені таңдайтын мамандық», «Журналистика машық па, мамандық па?», «Журналист елжанды болса дейміз», «Журналистиканың жаңа стилі», «Журналист дайындауда жаңалық көп», «Журналистиканың жүгі ауыр», «Журналистикасы жалтақ ел тоқырайды» т.б. мақалаларында журналистік білім берудің стандартын жетілдірмесе, жеңілдетпеу, оның базалық негізі тек университеттік білім болу керектігі, журналист үшін негізгі нәрсе машық емес, өзіндік ой түйетін білім, парасат екендігі, студенттерге шығармашылықпен айналысуға мүмкіндік туғызу мәселелері жан-жақты сөз болады. «Журналистика – қазір бағы жанып тұрған мамандық, бұл салаға сіңірген еңбек бірнеше есе боп қайтады. Біздің ерекшелігіміз де, құдіреттілігіміз де, қиыншылығымыз да сонда. Өйткені журналистің жетістігін де, кемшілігін де халық біледі», – деп орынды атап та өтеді.

Журналист мамандығы – қиындығы мен қызығы мол, жан-жақты білімділікті талап ететін жауапты сала. Н. Омашев кезінде журналистік ғылыми атак алуға мүмкіндік туғызатын Ғылыми кеңес ашты. Факультет оқытушыларының басым көпшілігі түрлі тақырыпта жазылған кандидаттық диссертацияларын сол кеңесте қорғап шықты. Н.Омашевтың жетекшілігімен 6 докторлық, 18 кандидаттық диссертация қорғалды.

Журналистика факультетінің деканы кезінде біз мерзімді баспасөз» кафедрасының студенті болдық. Журналистиканың әдіс-тәсілін, фактіні алу, оны қалай білу, мәселе көтеру т.б. жолдарын үйрету мақсатында білікті, тәжірибелі Камал Смайылов, Шерияздан Елеукунов, Жанболат Әлібаев сынды журналистерді факультетке арнайы оқуға шақырды. Біз тәжірибелі сол ұстаз-журналистерден тәлім алдық. Нәтижесінде, бүгінде өзіміз «Публицистің шығармашылық шеберханасы» атты студенттерге оқып, үйретіп жүрміз.

Профессор Намазалы Омашұлының ұстаздық қызметімен аспирантурада «Шерхан Мұртаза – журналист, редактор» атты кандидаттық диссертация жаздырып бекітіліп, ғылыми жетекшілікке профессор Бақыржан Жақыптай білікті ғалым-ұстаз ұсынылған еді. Сөйтіп, журналистика ғылымына үлес қосуға жол ашқан еді.

Журналист – жолаушы. Өйткені ол өмір бойы жол үстінде. Ол жүрмейтін жол, бармайтын ел, жер жоқ. Ол – қоғамның үні, қоғамның көзі. Журналист қоғамдағы жақсылық атаулыны жаңғыртып, жақсылық атаулының жер-жебіріне жететін қаламгер, жазыраткер. Қай жерде, кіммен сөйлесе де оның тілі әдеп, мәдениеттің тілі. Профессор Н.Омашев «Егемен Қазақстан» газетінің 2017 жылғы 11 сәуірінде «Сөзге абай болайық» атты мақаласында бірнеше журналистердің тіл қолданысындағы олқылықтарды былай келіп: «Қазақ халқының сөздік қоры, сөз қолданысы кім көрінгеннің алдына салып айдап жүре беретін жекеше малы емес. Ол – бүкіл елдің ең бағалы байлығы. Ол – таза, кәусар дүние», – деп орындап атап өтеді. Журналист үшін түсінікті тіл, анық ой керек. Сөзді, сөйлемді ауырлатпауға тырысу керек. Халық әрбір мақаланы оқығанда, не тыңдағанда қиындамай ұғатындай дәрежеде болуы тиіс.

Қорыта келе, журналист әлемі – алып мұхит, талыс пен айқасқа толы, буырқана бұлқынып, артылып жатқан сезімтал әлем. Ол күн өткен сағаттың құпиясына еріксіз тарта береді. Ал, сол әлемнің шыңырауына түсіп кетпеу үшін де даралық қабілет, парасат пен байқампаздық керек. Іздеу, іздеу, іздеу деген сүйіспеншіліктің арқасында келеді. Сондықтан үздіксіз ізденіс үстінде жүретін ұлағатты ұстаз Намазалы Омашұлы 70 жастың белесіне

шығып отыр. Ұстазға шығармашылық шабыт пен талағай табыс тілейміз! Келешек ұстаз-ғалымнан әлі талай тың жобалар мен теориялық ілімдер күтеді. Журналистика саласында дайындаған сан мыңдаған шәкірттері қазақ журналистикасының қадау-қадау, бір-бір кірпіші болып қаланы сөзсіз. Ұстазға бұдан асқан бақыт жоқ!

ҰЛАҒАТТЫ ҰСТАЗДЫҢ ТАҒЛЫМЫ

Ұлағатты ұстаз ұғымы кез келген ұстазға теңей салатын түсінік емес. Бұл биік дәреже талпынысы мен ізденісі арқылы барынша еңбектенген ұстазға ғана тән дер едік.

Ұстазым Үмбетбай Уайдиннен дәріс алғанымды барынша мақтаныш санаймын. Өйткені біз – шәкірттері адам баласының тәрбиелік сипатын айқындайтын ізеттілік, инабаттылық, мәдениеттілік, парасаттылық, кішіпейілділік, қарапайымдылық тәрізді асыл қасиеттерді Үмбетбай ағайдың бойынан көбірек кездестіретінбіз. Бәріміз де Үмбетбай ағайдың тәрбиелік мәні мол қасиеттерін бойымызға сіңіруге тырысып, мәдениеттілік сипатына ие болуға ұмтылатынбыз. Дәріске кірерде шәкірттеріне иіле сәлем беріп, бас изей амандасатын Үмбетбай ағай болмысындағы кісілік қарапайымдылығын көрген сайын есіме: «Ұлық болсаң, кішік бол» деген қарапайым қазақтың нақыл сөзі жиі оралатын.

Үмбетбай Уайдин ағай 1994 жылдары бізге, яғни мерзімді баспасөз кафедрасы студенттеріне «Баспасөздегі әдептілік, инабаттылық мәселелері» атты арнаулы курс пәнінен дәріс берді. Ағайдың басқа оқытушылардан өзіне ғана тән ерекше қасиеттері өте көп болды. Мәселен, әрбір дәрісінде алдында отырған шәкірттеріне барынша ықылас аударып, аса көңіл бөлуге тырысатын. Шәкірт бойына тереңірек білім дарысын, көбірек дүниені біле түссін, үйренсін деген ниетте дәрісін асықпай, шын ықыласымен беріле оқитын. Сондай кезекті бір дәрістерінде айтқан Үмбетбай ағайдың мына тәрбиелік маңызы зор ой-тұжырымы менің жадымда жатталып қалыпты: «Адамның ұлы қасиеті – кішіпейілділік, кексіздік және өзіне жасаған біреудің жақсылығын, қайырымын бағалай білуде. Ақыл, мінез нышаны – ата-анадан. Сондықтан да халық: «Әр нәрсе тегіне тартады»

